

Rolnummer 5495
Arrest nr. 103/2013 van 9 juli 2013

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 186 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen, gesteld door het Arbeidshof te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en M. Bossuyt, de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter R. Henneuse, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van emeritus voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 2 oktober 2012 in zake Laurent Georges en Grégory Muraille tegen de stad Dinant, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 8 oktober 2012, heeft het Arbeidshof te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Voert artikel 186 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen (I), dat artikel 3 van de wet van 14 december 2000 interpreteert, ten aanzien van alleen de vrijwillige brandweerlieden geen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet onbestaanbare discriminatie in, in zoverre het die vrijwilligers van de openbare brandweerdiensten uitsluit van het begrip ‘ werknemer ’ in het licht van de bepalingen inzake arbeidstijd, terwijl die vrijwillige brandweerlieden in dezelfde zin als de beroepsbrandweerlieden werk verrichten en terwijl hun bezoldiging krachtens de hen betreffende specifieke bepalingen reeds lager ligt dan die van de beroepsbrandweerlieden ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Laurent Georges, wonende te 5537 Anhée, rue de la Jonction 8, en Grégory Muraille, wonende te 5500 Dinant, rue Grande 132;

- de stad Dinant, vertegenwoordigd door haar gemeentecollege;

- de stad Andenne, vertegenwoordigd door haar gemeentecollege;

- de Ministerraad.

De stad Dinant en de stad Andenne hebben memories van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 17 april 2013 :

- zijn verschenen :

. Mr. S. Seys *loco* Mr. F. Tulkens, advocaten bij de balie te Brussel, voor de stad Dinant;

. Mr. C. Dony, *loco* Mr. J. Bourtembourg en Mr. N. Fortemps, advocaten bij de balie te Brussel, voor de stad Andenne;

. Mr. L. Couchard *loco* Mr. J. Clesse, advocaten bij de balie te Luik, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en L. Lavrysen verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied

L. Georges en G. Muraille zijn brandweerlieden in de kazerne van de stad Dinant, eerst als vrijwillige brandweerlieden en vervolgens, respectievelijk vanaf januari 2005 en mei 2006, als beroepsbrandweerlieden onder overeenkomst. G. Muraille is in november 2008 statutair geworden.

Voor de verwijzende rechter stellen zij hoger beroep in tegen een vonnis van de arbeidsrechtbank waarvoor zij een zaak aanhangig hadden gemaakt om de vergoeding te verkrijgen van hun uren wacht dienst thuis en in de kazerne.

De verwijzende rechter refereert met name aan de artikelen 2, 3, 6 en 17 van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd, aan de artikelen 3 en 8 van de wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector en aan artikel 86 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen (1), dat het voormelde artikel 3 interpreteert.

In verband met de richtlijn is hij van mening dat die niet handelt over de wijze van vergoeding van de uren die als arbeidsuren worden beschouwd. Artikel 2 ervan definieert de arbeidstijd en de rusttijd, en artikel 17 ervan maakt het niet mogelijk van die definities af te wijken. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie leidt hij af dat de thuis gepresteerde wacht diensten alleen ten belope van de daadwerkelijke prestaties als arbeidstijd worden verrekend, terwijl die welke op de arbeidsplaats worden gepresteerd, integraal als dusdanig worden beschouwd, maar niet noodzakelijk moeten worden vergoed als daadwerkelijke arbeidstijd; in dat opzicht dient te worden verwezen naar de nationale wetgeving.

In verband met het intern recht oordeelt hij dat artikel 19 van de arbeidswet van 16 maart 1971 in strijd is met het Europees recht in zoverre het toelaat van de arbeidsduur af te wijken wanneer de wacht dienst plaats heeft op de arbeidsplaats; hetzelfde moet gelden in de openbare sector, waar die wet niet van toepassing is. Hij is van mening dat de wijze van vergoeding van de arbeidstijd kan variëren volgens de uitgeoefende activiteit, waarbij de thuis gepresteerde wacht dienst niet noodzakelijk moet worden vergoed als gewone arbeidstijd volgens de overeenkomsten en reglementen. De niet-actieve wacht dienst thuis is dus geen arbeid, noch rusttijd.

Hij heeft vragen bij de bestaanbaarheid, zowel met het recht van de Unie als met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 186 van de voormelde wet van 30 december 2009, dat de vrijwilligers van de openbare brandweerdiensten uitsluit van het begrip « werknemer » in het licht van de bepalingen inzake de arbeidstijd.

Hij merkt op dat de appellanten aanvoeren dat de zowel in de kazerne als thuis gepresteerde wacht diensten slechts ten belope van de daadwerkelijke interventies zijn vergoed en is van mening dat geen enkele vergoeding verschuldigd was voor de niet-actieve uren wacht dienst thuis en beperkt het onderzoek van de situatie van de vrijwilligers derhalve tot hun recht op een vergoeding voor de periode van de wacht diensten in de kazerne en, doordat de motieven identiek zijn, voor de prestaties 's nachts en in het weekend.

Voorts merkt hij op dat de bij artikel 17 van de richtlijn toegestane afwijkingen weliswaar de brandweerdiensten beogen, maar niet het begrip « werknemer », en is hij van mening aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te moeten stellen, waarbij hij het Hof laat oordelen of het opportuun is om zelf een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te stellen.

Hij houdt zijn uitspraak aan in verband met zowel de arbeidstijd en de wacht diensten, als de prestaties 's nachts en in het weekend, waarvoor dezelfde beperking tot de daadwerkelijke interventies geldt.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag

A.1.1. In hun memories herinneren de Ministerraad en de stad Dinant aan de feiten van de zaak en aan de toepasselijke bepalingen. Ze zijn van mening dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op de vergoeding van de wachtdiensten die vrijwillige brandweerlieden in de kazerne verrichten en op de vergoeding van hun prestaties 's nachts en in het weekend.

Zij voeren aan dat de wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector en de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd alleen betrekking hebben op de duur en de organisatie van de arbeidstijd en niet op de kwestie van de vergoeding. Wat die laatste betreft, analyseren zij de op de betrokkenen toepasselijke reglementaire bepalingen en de desbetreffende elementen van het verwijzingsarrest.

A.1.2. Volgens de Ministerraad en de stad Dinant is de prejudiciële vraag niet ontvankelijk. Zij voeren aan dat de verwijzende rechter een tegenstrijdigheid vermoedt tussen de wijze van berekening van de vergoeding van de betrokkenen en de voormelde richtlijn, terwijl die laatste, net als de wet die deze omzet, zich ertoe beperkt de minimumvoorschriften inzake de organisatie van de arbeidstijd vast te stellen teneinde de gezondheid van de werknemers te beschermen. De verwijzende rechter heeft zelf opgemerkt dat de richtlijn geen betrekking had op de vergoeding van de arbeidstijd. Een eventuele tegenstrijdigheid tussen beide normen heeft dus geen gevolgen voor de oplossing van het geschil, net als de eventuele discriminatie die voortvloeit uit de uitsluiting van de vrijwillige brandweerlieden van het toepassingsgebied van de wet van 14 december 2000. Voor de stad Dinant behoeft de prejudiciële vraag geen antwoord.

A.2.1. De stad Dinant voegt eraan toe dat het toepassingsgebied van de voormelde richtlijn 2003/88/EG is gedefinieerd met verwijzing naar de sectoren van activiteiten bedoeld in artikel 2 van de richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 « betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk », artikel dat met name de specifieke activiteiten in het kader van de bevolkingsbescherming uitsluit wanneer de bijzondere aspecten ervan de toepassing van de richtlijn op dwingende wijze in de weg staan. Dat is wel degelijk het geval voor de activiteiten van de vrijwillige brandweerlieden.

Zij merkt ook op dat de opdracht van civiele bescherming en het statuut *sui generis* van de vrijwillige brandweerlieden in de geest van de wetgever verantwoordden dat zij worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet van 14 december 2000, maar dat die kwestie hoe dan ook losstaat van het voor de verwijzende rechter hangende geschil.

A.2.2. In haar memorie van antwoord is de stad Andenne van mening dat de verwijzende rechter zijn onderzoek beperkt tot de vergoeding van de vrijwillige brandweerlieden voor de wachtdiensten in de kazerne; zij sluit zich aan bij het standpunt van de Ministerraad en van de stad Dinant.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van de memorie van tussenkomst

A.3. De stad Andenne verantwoordt haar belang om tussen te komen door te verwijzen naar een analoge rechtspleging waarin zij partij is : zij is op 30 november 2012 immers gedagvaard voor de Rechtbank van eerste aanleg te Namen door zeven vrijwillige brandweerlieden die lid zijn van haar brandweerdienst teneinde met name de stad te gelasten de voormelde wet van 14 december 2000 na te leven en aan de vrijwillige brandweerlieden een vergoeding toe te kennen ten belope van 100 pct. van hun uren wachtdienst thuis of in de kazerne. De eisers zijn van mening dat de in het geding zijnde bepaling moet worden afgewezen omdat zij in strijd is met het Europees recht.

Ten aanzien van de bevoegdheid van het Hof

A.4. In ondergeschikte orde voeren de Ministerraad en de stad Dinant aan dat de eventuele discriminatie tussen vrijwillige brandweerlieden en beroepsbrandweerlieden ten aanzien van hun vergoeding niet valt onder de bevoegdheid van het Hof, omdat die niet voortvloeit uit de in het geding zijnde bepaling, maar uit het koninklijk besluit van 6 mei 1971 « tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten » en uit de reglementen van de stad Dinant. Indien het onderscheid zijn oorsprong niet vindt in de bepaling die het voorwerp van de prejudiciële vraag uitmaakt, behoeft die laatste echter geen antwoord. Het Hof is bovendien niet bevoegd om reglementaire normen af te keuren.

Ten gronde

A.5.1. Volgens de Ministerraad en de stad Dinant vormen de vrijwillige brandweerlieden en de beroepsbrandweerlieden, op het vlak van de arbeidstijd, categorieën die niet met elkaar vergelijkbaar zijn.

De eerstgenoemden worden aangeworven door middel van een aanwervingsovereenkomst die, al dan niet voor bepaalde duur, met de gemeente wordt gesloten. Zij hebben niet de hoedanigheid van lid van het gemeentepersoneel. De vrijwillige dienst vult een hoofdfunctie aan van een werknemer in loondienst, een overheidsambtenaar of een zelfstandige, waarbij studenten, werklozen en bruggepensioneerden eveneens vrijwillige brandweerlieden kunnen zijn. De brandweerdiensten kunnen samengesteld zijn uit vrijwillige brandweerlieden of beroepsbrandweerlieden of de enen en de anderen, waarbij de eerstgenoemden doorgaans meer met een vast uurrooster werken. Zij stellen zich ter beschikking van de gemeente op vrijwillige basis in een relatie *sui generis* die de Raad van State kwalificeert als een tijdelijk statuut. Zij zijn niet ertoe gehouden 38 uur per week te presteren en moeten geen toestemming vragen om verlof te nemen. Na hun opleiding wordt hun alleen gevraagd zo goed mogelijk deel te nemen aan minstens twaalf oefeningen per jaar. De prestaties van vrijwillig brandweerman ontnemen de werkloze niet het recht op de werkloosheidsuitkering en doen geen enkel recht op het pensioen ontstaan, terwijl hun vergoedingen tot een bepaalde drempel fiscaal vrijgesteld zijn. Ten slotte zijn zij niet onderworpen aan de wet van 3 juli 1967 « betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector », maar zijn zij gedekt door een door de gemeente gesloten gemeenrechtelijke verzekering.

Zij onderscheiden zich dus door al die elementen van de beroepsbrandweerlieden. Het arrest nr. 144/2011 heeft weliswaar beslist dat de beroepsbrandweerlieden en de vrijwillige brandweerlieden zich in vergelijkbare situaties bevonden, maar dat arrest had alleen betrekking op de vraag welk rechtscollege bevoegd is om kennis te nemen van de geschillen in verband met arbeidsongevallen waarvan zij het slachtoffer zouden zijn en men kan gemakkelijk inzien dat, hoewel zij vergelijkbaar zijn ten aanzien van die ongevallen, zij dat niet zijn ten aanzien van de arbeidsduur.

A.5.2. In uiterst ondergeschikte orde voeren de Ministerraad en de stad Dinant aan dat, mocht het Hof niettemin van mening zijn dat de situatie van de vrijwillige brandweerlieden en die van de beroepsbrandweerlieden vergelijkbaar zijn, het in het geding zijnde verschil in behandeling objectief en redelijk verantwoord zou zijn. Het statuut van de eerstgenoemden wordt gekenmerkt door het idee dat het een aanvullende activiteit betreft en geen beroepsactiviteit, hetgeen verantwoordt dat de wetgever hen heeft onttrokken aan het toepassingsgebied van de in het geding zijnde wet, die tot doel heeft de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tijdens een hoofdactiviteit te vrijwaren door de arbeidsduur te beperken die de werkgever van de voor zijn rekening werkende personen kan eisen. Die vraag rijst niet voor de vrijwillige brandweerlieden.

A.5.3. De stad Andenne herinnert aan de context van de wet van 14 december 2000 en van de in het geding zijnde wet van 30 december 2009, alsook aan de wetgevende en reglementaire bepalingen betreffende de organisatie van de brandweerdiensten.

Zij voert aan dat het beroeps- of vrijwillige karakter van de betrekking van een brandweerman objectief en relevant is om de arbeidstijd en de wachtdienst van de brandweerlieden te regelen, gelet op de organisatie van de dienst. De periodes van arbeid en van rust van de vrijwillige brandweerlieden moeten op bijzondere wijze worden gedefinieerd, gelet op de manier waarop zij hun prestaties moeten verrichten en die verantwoordt dat zij aan eigen regels worden onderworpen : die regels zullen afwijken van de wet van 14 december 2000 zonder dat

ervan uit mag worden gegaan dat die minder bescherming zullen bieden dan die welke in die wet zijn opgenomen, te meer daar de wetgever ertoe gehouden is de richtlijn 2003/88/EG na te leven. In haar memorie van antwoord voegt zij eraan toe dat die wet geen reglementair kader vormt dat is aangepast aan de situatie van de vrijwillige brandweerlieden, maar niet impliceert dat zij niet zouden vallen onder het toepassingsgebied van de richtlijn 2003/88/EG.

De stad Andenne voert de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie aan, dat het begrip arbeidstijd definieert volgens de objectieve kenmerken waarmee de richtlijn rekening houdt teneinde minimale voorschriften op te stellen met het oog op de verbetering van de leef- en werkomstandigheden van de werknemers, waarbij verschillende afwijkingen worden toegestaan. De vrijwillige brandweerlieden zijn volgens de hoven en rechtbanken werknemers in de zin van de richtlijn en het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft beslist dat de in de inrichting van de werkgever gepresteerde wachtdiensten arbeidstijd waren (los van de werkelijk verrichte prestaties) in tegenstelling tot de wachtdiensten thuis. Het gegeven dat de vrijwillige brandweerlieden hetzelfde werk als de beroepsbrandweerlieden zouden verrichten, maar een lagere vergoeding zouden ontvangen, is van geen belang, daar de kwestie van de vergoeding niet wordt geregeld bij de wet van 14 december 2000, noch bij de richtlijnen 93/104/EG en 2003/88/EG. Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 6 juni 2011 in dezelfde zin beslist dat noch de richtlijn 93/104/EG, noch de arbeidswet van 16 maart 1971 (die van toepassing is in de privésector) vereisen dat de vergoeding van de niet-actieve uren wachtdienst waarbij de werknemer zich niet op een bepaalde plaats moet bevinden, evenwaardig zou zijn aan die van zijn daadwerkelijke arbeidsuren.

A.6.1. L. Georges en G. Muraille voeren aan dat het verschil in behandeling tussen vrijwillige brandweerlieden en beroepsbrandweerlieden weliswaar objectief is, maar niet berust op een aanvaardbare verantwoording, daar geen enkel motief toelaat aan te nemen dat de vrijwillige brandweerlieden geen werknemers zouden zijn. Ook al verschilt de vorm van hun aanwerving, toch oefenen zij, net als de beroepsbrandweerlieden, hun opdracht uit in een verhouding van ondergeschiktheid ten aanzien van hun werkgever. Die beantwoordt geenszins aan het begrip « vrijwilligerswerk » in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers.

Bovendien is het onderscheid in strijd met het Europees recht. De door het nationaal recht aan een situatie gegeven kwalificatie staat los van die welke het Europees recht eraan geeft en de wet die een richtlijn in het Belgisch recht omzet, mag geen categorieën invoeren die ertoe zouden leiden het toepassingsgebied van de door het Europees recht geboden bescherming te beperken. De wetgever kan de toepassing van het stelsel van de arbeidstijd dus niet beperken op basis van de aard van de relatie tussen de verstrekker van de diensten en zijn « werkgever ». Het Europees recht steunt in dat opzicht in wezen op het bestaan van een arbeidsrelatie en een verhouding van ondergeschiktheid tussen de eerste en de tweede. Het door een lid van de Europese Commissie op een vraag van een Europees parlements lid gegeven antwoord bevestigt dat de Europese wetgeving inzake de arbeidstijd van toepassing is op de vrijwillige brandweerlieden, zonder dat het nationaal recht de betrokkenen kan uitsluiten op basis van hun activiteit (wachtdienst in de kazerne of thuis), aangezien de arbeidsrelatie blijft bestaan.

A.6.2. In haar memorie van antwoord is de stad Dinant van mening dat het standpunt van L. Georges en G. Muraille erop neerkomt het werkelijke onderwerp van het geschil (de vergoeding) te omzeilen in het kader waarvan het Arbeidshof te Luik het nodig heeft geacht het Hof ambtshalve en zonder contradictoir debat een vraag te stellen over een wetgeving met een ander onderwerp (de organisatie van de arbeidstijd). De prejudiciële vraag behoeft dus geen antwoord, daar zij niet nuttig is om het geschil op te lossen.

Zij betwist voor het overige de gelijkstelling die L. Georges en G. Muraille maken van de perioden van wachtdienst thuis met de arbeidstijd en verwijst in dat opzicht naar de rechtspraak van het Arbeidshof te Luik, dat zich in hun nadeel heeft uitgesproken.

Ten overvloede ontkent zij dat de richtlijn 2003/88/EG onbetwistbaar van toepassing is op de vrijwillige brandweerlieden. Die richtlijn voorziet zelf in uitzonderingen en, voor de personen die onder dat toepassingsgebied vallen, in afwijkingmogelijkheden (artikel 1, lid 3, en artikel 17, lid 3, onder c), punt iii), van de richtlijn). Bovendien wordt het statuut van de vrijwillige brandweerlieden thans op Europees niveau besproken; een en ander zou kunnen leiden tot een wijziging van de richtlijn, met dien verstande overigens dat de vraag of een arbeidsrelatie bestaat tussen de vrijwillige brandweerman en de overheidsdienst in de eerste plaats onder het nationaal recht valt: de wetgever vermocht de betrokkenen dus uit te sluiten van het toepassingsgebied van de in het geding zijnde bepalingen zonder het recht van de Europese Unie te schenden.

- B -

B.1.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 186 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen, dat luidt :

« Artikel 3 van de wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector, wordt aldus uitgelegd dat de vrijwilligers van de openbare brandweerdiensten en van de hulpverleningszones zoals bedoeld in de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid en de vrijwilligers van de operationele eenheden van de civiele bescherming niet onder de definitie van werknemers vallen ».

B.1.2. Artikel 3 van de wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector, geïnterpreteerd bij het voormelde artikel 186, bepaalt :

« Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

1° werknemers : de personen die, krachtens een arbeidsrelatie van statutaire of van contractuele aard, met inbegrip van de stagiairs en de tijdelijken, arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon;

2° werkgevers : de personen die de onder 1° genoemde personen tewerkstellen ».

B.1.3. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 186 van de voormelde wet van 30 december 2009 in zoverre het de vrijwillige brandweerlieden van de openbare brandweerdiensten uitsluit van het begrip « werknemers » op wie de voormelde wet van 14 december 2000 van toepassing is, en de vrijwillige brandweerlieden, in tegenstelling tot die werknemers, hierdoor de mogelijkheid ontnemt om de bij die wet gewaarborgde rechten aan te voeren.

B.1.4. Uit de motivering van het arrest waarmee de vraag aan het Hof wordt gesteld, blijkt dat de verwijzende rechter de situatie wil onderzoeken van de betrokkenen als vrijwillige brandweerlieden en ten aanzien van zowel de wachtdienst in de kazerne als de prestaties 's nachts en in het weekend; de eerste rechter heeft beslist de bezoldiging van de betrokkenen te beperken tot hun daadwerkelijke prestaties.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothesen.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag

B.2. De Ministerraad en de stad Dinant betwisten de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag door aan te voeren dat de eventuele tegenstrijdigheid tussen de normen die de bezoldiging van de vrijwillige brandweerlieden regelen (waarvan de toepassing het onderwerp van het voor de verwijzende rechter hangende geschil vormt) en de bepalingen van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd, geen gevolgen heeft voor het geschil ten gronde, omdat die bepalingen geen betrekking hebben op de bezoldiging. De stad Dinant betwist daarnaast de toepassing van de voormelde richtlijn op de vrijwillige brandweerlieden.

B.3.1. Uit de motivering van het verwijzingsarrest blijkt dat de rechter ervan uitgaat dat de voormelde richtlijn 2003/88/EG en de wetsbepalingen die die richtlijn ten uitvoer leggen, met inbegrip van de in het geding zijnde bepaling, in beschouwing moeten worden genomen om het aan hem voorgelegde geschil te beslechten. Het staat niet aan de partijen om de toepassing of de interpretatie te betwisten van de bepalingen die de rechter aan de toetsing van het Hof voorlegt, waarbij het Hof alleen zou kunnen weigeren om de prejudiciële vraag te beantwoorden indien die toepassing of die interpretatie kennelijk onredelijk is. Dat is niet het geval, aangezien kan worden aangenomen dat de manier waarop de arbeidstijd wordt bepaald, de wijze van bezoldiging ervan kan beïnvloeden.

B.3.2. De exceptie wordt verworpen.

Ten aanzien van de bevoegdheid van het Hof

B.4.1. De Ministerraad en de stad Dinant voeren aan dat de prejudiciële vraag niet valt onder de bevoegdheid van het Hof of geen antwoord behoeft, omdat het daarin beoogde verschil in behandeling betrekking heeft op de wijze waarop de beroepsbrandweerlieden,

enerzijds, en de vrijwillige brandweerlieden, anderzijds, worden bezoldigd. Die wijze wordt echter niet geregeld bij de in het geding zijnde bepalingen, maar bij reglementaire bepalingen.

B.4.2. Het aan de verwijzende rechter voorgelegde geschil heeft weliswaar betrekking op de bezoldiging van de vrijwillige brandweerlieden. De verwijzende rechter wil bij die gelegenheid evenwel rekening houden met de bepalingen betreffende de organisatie van de arbeidstijd die het verschil in behandeling invoeren waarover aan het Hof een vraag is gesteld. Die bepalingen zijn wetsbepalingen, zodat zij onder de bevoegdheid van het Hof vallen.

B.4.3. De exceptie wordt verworpen.

Ten gronde

B.5.1. De Ministerraad en de stad Dinant voeren aan dat de vrijwillige brandweerlieden en de beroepsbrandweerlieden geen vergelijkbare categorieën zijn in het licht van de organisatie van de arbeidstijd.

B.5.2. Aangezien de vrijwillige brandweerlieden en de beroepsbrandweerlieden vergelijkbare opdrachten vervullen in eenzelfde korps, vormen zij vergelijkbare categorieën.

B.6. De aanneming van de in het geding zijnde bepaling is als volgt verantwoord :

« De wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector heeft de beginselen van de richtlijn 93/104/EG in Belgisch recht omgezet, gecoördineerd door de richtlijn 2003/88/EG.

Deze wet is van toepassing op de arbeidsrelatie van statutaire of van contractuele aard in de overheidssector.

Deze personen zijn geen werknemers in de zin van de wet en zijn evenmin vrijwilligers in de zin van de wet betreffende het vrijwilligerswerk. Zij genieten een *sui generis* statuut dat hen uitsluit van het toepassingsgebied van de wet van 14 december 2000.

De vrijwilligers van de brandweerdiensten en van de civiele bescherming zijn gedurende de dag werknemers, ambtenaren of zelfstandigen en bieden in hun vrije tijd hun diensten aan ten gunste van de maatschappij door vrijwillige brandweerman of vrijwillig personeelslid van de civiele bescherming te worden.

De door de vrijwilligers van de brandweerdiensten en van de civiele bescherming uitgevoerde opdrachten, die bijna 2/3 van de leden van de brandweerdiensten en bijna 70 % van de personeelsleden van de civiele bescherming vertegenwoordigen, zijn van essentieel belang om de civiele veiligheid in ons land te garanderen.

In onze buurlanden, Frankrijk en Nederland, vallen de vrijwilligers ook niet onder het toepassingsgebied van de wetgeving betreffende de arbeidstijd. Om in België de situatie te verduidelijken teneinde een einde te stellen aan talrijke vraagstellingen hieromtrent en bijgevolg aan de gecreëerde veronderstelde rechtsonzekerheid, is het noodzakelijk [gebruik te maken van een interpretatieve wet] » (*Parl. St.*, Kamer, 2009-2010, DOC 52-2299/001, p. 119).

B.7. De voormelde richtlijn 2003/88/EG, die niet van toepassing is op de bezoldiging van de werknemers (HvJ, 1 december 2005, C-14/04, *Abdelkader Dellas*, punten 38 en 39), regelt de organisatie van de arbeidstijd door te bepalen dat zij, luidens artikel 1, lid 3, ervan, van toepassing is op alle particuliere of openbare sectoren in de zin van artikel 2 van de richtlijn 89/391/EEG, onverminderd de artikelen 14, 17, 18 en 19 ervan.

Artikel 2, lid 1, ervan definieert de arbeidstijd als « tijd waarin de werknemer werkzaam is, ter beschikking van de werkgever staat en zijn werkzaamheden of functie uitoefent, overeenkomstig de nationale wetten en/of gebruiken ».

Het karakteriseert overigens niet op juridische wijze de arbeidsrelatie waarvan de personen deel uitmaken op wie de bepalingen ervan van toepassing zijn.

B.8. De vrijwillige brandweerlieden zijn personen die een deel van hun vrije tijd besteden aan een brandweerdienst met wie zij een aanwervingsovereenkomst aangaan (artikel 37 van het koninklijk besluit van 19 april 1999 tot vaststelling van de geschiktheids- en bekwaamheidscriteria alsmede van de benoembaarheids- en bevorderingsvoorwaarden voor de officieren van de openbare brandweerdiensten); zij ontvangen een vergoeding naar rato van het aantal gepresteerde uren, op basis van minstens het gemiddelde van de uurlonen van het beroepspersoneel met dezelfde graad (artikel 4 van het koninklijk besluit van 3 juni 1999 tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 mei 1971 tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten), vergoeding die onderworpen is aan een bijzondere socialezekerheidsregeling.

B.9. De vrijwillige brandweerlieden oefenen op vrijwillige basis een activiteit uit die een beroepsactiviteit of een ander statuut aanvult en zijn in die zin onderworpen aan een arbeidsregeling en arbeidsduur die verschilt van die van de beroepsbrandweerlieden.

B.10. Het vrijwillige, occasionele en aanvullende karakter van de activiteit van de vrijwillige brandweerman verantwoordt dat de in het geding zijnde bepaling hem uitsluit van het toepassingsgebied van een wetgeving die, zoals de wet van 14 december 2000, waarborgen biedt aan de ambtenaren op het vlak van de minimale periodes van dagelijkse rust, wekelijkse rust, jaarlijks verlof, arbeidspauze, maximale wekelijkse arbeidsduur en bepaalde aspecten van de nachtarbeid en de ploegendienst (*Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, DOC 50-0839/001, p. 3). Aangezien de richtlijn 2003/88/EG voorziet in de mogelijkheid om, voor de brandweerlieden, zelfs de beroepsbrandweerlieden, af te wijken van de daarin opgenomen bepalingen inzake, met name, de dagelijkse rusttijd, de pauzes, de wekelijkse rusttijd en de duur van de nachtarbeid, vermocht de wetgever er redelijkerwijs van uit te gaan dat het specifieke karakter van de activiteit van de vrijwillige brandweerman de toepassing van de wet van 14 december 2000 niet vereiste.

B.11. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 186 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 9 juli 2013.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

R. Henneuse